

Zelené pastvy a tiché vody

Odpočinek & tiché vody & obnova (restoration) zbloudilých
a unavených (obtěžených)

ŽALM 23,2-3A

JAN ASSZONYI

ODPOČINEK, STRAVA A OBNOVA

PÉČE PASTÝŘE O TO, CO POTŘEBUJÍ OVCE

| Ž 104,1.10-15.24 | Matouš 11,25-30 | Žalm 23(2-3a)

„Pane, ke komu bychom šli? Ty máš slova věčného života.“ J 6,68

Píseň

1. Smiluj se Bože, smiluj se nad námi, láska tvá věčná zůstávej s námi.
2. Smiluj se, smiluj, Ježíši Pane, ať se tvá vůle vždy při nás stane!
3. Svatého Ducha na pomoc máme, Otce i Syna když vyznáváme.

Modlitba

Hospodine, slyš náš hlas, když voláme,

Smiluj se nad námi, odpověz nám!

Naše srdce si opakuje tvoji výzvu:

„Hledejte mou tvář“.

Hospodine, tvou tvář hledáme. Žalm 27

První čtení – Žalm 104,1.10-15.24

Žalmy 104:1 Dobrořeč, má duše, Hospodinu! Hospodine, Bože můj, jsi neskonale velký, oděš ses velebnou důstojností.

10 Prameny vysíláš do potoků, které mezi horami se vinou. 11 Napájejí veškerou zvěř polí, divocí osli tu hasí žízeň. 12 Při nich přebývá nebeské ptactvo, ozývá se v ratolestech. 13 Ze svých síní zavlažuješ hory, země se sytí ovocem tvého díla. 14 Dáváš růst trávě pro dobytek i rostlinám, aby je pěstoval člověk, a tak si ze země dobýval chléb. 15 Dáváš víno pro radost lidskému srdci, až se tvář leskne víc než olej; chléb dodá lidskému srdci síly. 24 Jak nesčetná jsou tvá díla, Hospodine! Všechno jsi učinil moudře; země je plná tvých tvorů.

Druhé čtení – Matouš 11,25-30

Matouš 11:25 V ten čas řekl Ježíš: "Velebím, tě Otče, Pane nebes i země, že jsi ty věci skryl před moudrými a rozumnými a zjevil jsi je maličkým. 26 Ano, Otče, tak se ti zalíbilo. 27 Všechno je mi dáno od Otce; a nikdo nezná Syna než Otec, ani Otce nezná nikdo než Syn - a ten, komu by to Syn chtěl zjevit. 28 Pojd'te ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. 29 Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším. 30 Vždyť mé jho netlačí a břemeno netíží."

Kázání

Čtení biblického textu – Sk 8,4-25

*Žalmy 23,1 Žalm Davidův. Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek. 2 **Dopřává mi odpočívát na travnatých nivách, vodí mě na klidná místa u vod, 3 naživu mě udržuje,...***

...stezkou spravedlnosti mě vede pro své jméno. 4 I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého, vždyť se mnou jsi ty. Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují. 5 Prostíráš mi stůl před zraky protivníků, hlavu mi olejem potíráš, kalich mi po okraj plníš. 6 Ano, dobrota a milosrdenství provázet mě budou všemi dny mého žití. Do Hospodinova domu se budu vracet do nejdělsích časů.

Navázání

Minulou neděli jsme se začali podrobněji nahlížet Davidův 23. žalm. Měli jsme před sebou rámeček, který tvoří osobní vyznání krále. Ten po životních zkušenostech s Bohem vyznal: „*Hospodin (jen on, ne nikdo a nic jiného) je můj pastýř (ne soudce, vládce, skála, král..., ale pastýř), a proto nebudu mít nedostatek.*“ Kdyby tady Žalm skončil, určitě by to stačilo, protože by nás těchto několik slov vedlo k hledání Hospodina jako pastýře a k hledání dostatku, který plyne z toho, že jsme se osobně odevzdali do jeho péče. V životě může mít (a mívá) věřící člověk leccjaký nedostatek. Bývá to i proto, že již od dob ráje **přichází d'ábel** s provokativní myšlenkou, že nám bylo cosi upřeno a mohli bychom mít víc. Do té doby spokojení lidé najednou začínají mít dojem, že jim cosi chybí - mají nedostatek. Pověděli jsme si, že pocity nedostatku vycházejí také ze **srovnávání s druhými**, o

nichž si myslíme, že mají víc! Pak jsou ovšem situace, kdy lidé opravdu prožívají **nedostatek základních lidských potřeb**.

Všechny tyto skutečnosti nás vedly k otázce, jak vnímat vyznání víry o nedostatku těch, jejichž pastýřem je Hospodin. **Čeho budou mít hojnost?** Co jim bude zachováno? Čeho nebudou mít málo? A připomněli jsme si vyznání jiného Božího služebníka apoštola Pavla, který vyznal, že ve chvíli velké nouze přijal Boží slovo: **„Dost máš na mé milosti“**. Toto slovo apoštola bylo ještě umocněno večerí Páně, u níž si vždy uvědomujeme, že máme dostatek přijetí, milosti, odpuštění a Boží lásky – a to bez ohledu na náš výkon (i zbožný výkon).

Cesta a místo, kde se naplňují potřeby člověka

Davidův žalm ovšem pokračuje a myšlenku Boží péče – pastýřské péče – rozvíjí. David začíná mluvit o tom, **co koná pastýř pro člověka**. Mluví **o cestě**, na níž se naplňují důležité potřeby, mluví **o** konkrétním **naplňování** těchto potřeb:

„Dopřává mi odpočívát (ČSP: dává mi uléhat) na travnatých nivách (ČSP: pastvinách), vodí mě na klidná místa u vod, naživu mě udržuje (ČSP: obnovuje mou duši)…”

KP: **„Na pastvách zelených pase mne¹, k vodám tichým mne přivodí. Duši mou občerstvuje²,…”**

Co se překladů týče, nutno dodat, že překlad kralických – jakkoli je přeložen poeticky opravdu krásně – nevystihuje docela přesně smysl toho, o co v textu jde. Ostatní překlady důležité myšlenky vyjadřují v textu přímo. Kraličtí je dávají do svých poznámek, čímž dávají najevo, že vědí, kam text opravdu míří.

Odpočinek na čerstvě zelené trávě – možnost uhasit žízeň u klidné vody – obnova života (duše): těmito slovy je popsána **péče pastýře (které si chceme povšimnout dnes)**. Těmito slovy je naznačeno, kde a čeho je dostatek.

¹ Kralické poznámky: Na místech travnatých způsobuje mi odpočívadla, t. abych měl kde před horkem, zimou i nebezpečenstvím se ukrytí.

² Kralické poznámky: navrácuje, t. na cestu dobrou

Než se u každého z těchto tří projevů péče pastýře zastavím podrobněji, chtěl bych povědět, že Ž 23 je v pokusech o výklad a aplikaci jedinečný v tom, že jeho výklady velice často nespočívají především na klasických teologických metodách rozboru textu. Teologie si zde nutně musí přizvat na pomoc experty pastevectví – tedy pastýře samotné –, aby pochopila, jaké skutečnosti král David (sám pastýř) do slov Žalmu vložil.

1. Odpočinek na čerstvé trávě – slovo pro upracované a unavené

Prvním projevem péče pastýře je to, že vede na místa, kde je čerstvá tráva, a tedy místo k odpočinku. Hlavním tématem – potřebou člověka – je zde odpočinek. (Je škoda, že text kralických tento ústřední motiv vlastně ponechává stranou). Prvním zájmem pastýře není něco z ovčí získat, ale pečovat o jejich dobro. Davidův žalm nezačíná slovy „Hospodin je můj pastýř, proto mne každý rok stříhá, aby měl dostatek vlny...“

Pastýř vede k odpočinku. Doslova přeloženo (ČSP) „dává uléhat“ – nutí ulehnout – musí donutit ovci, aby ulehla – a zároveň vytváří dobré podmínky k tomu, aby mohla ulehnout. A tady nám přicházejí na pomoc naši experti – pastýři, kteří říkají, že **uložit ovci (způsobit, aby si lehla), vůbec není jednoduché**. Ovce si jen tak nelehne. A dodávají, že jsou **čtyři věci, které ovci brání si lehnout** a drží ji na nohou:

- (1) **Strach**: ovce si nelehne, když se necítí v bezpečí, když se bojí. Ovce mají tendenci být stále ve střehu.
=> platí to i o nás lidech: strach nám brání ve skutečném občerstvujícím odpočinku. Důvod strachu může být opravdu různý. Od obav o zdraví a živobytí (vlastní a bližních) až k obavám o vlastní spásu a svatost před Pánem Bohem.
=> Pán Ježíš jako náš dobrý pastýř nás zve: pojdte ke mně všichni, kdo se namáháte, a já vám dám odpočinutí! Jistě můžeme jeho slovo vztáhnout na jakékoli naše obavy. Pán Ježíš je pastýřem, který vytváří podmínky, abychom mohli odpočinout tam, kde nám v tom brání strach. To je ovšem možné jenom tehdy, když věříme – důvěřujeme – že jeho péče a ochrana je dokonalá.
/Pozn: představme si, že bychom byli jako ovce bez pastýře/

- (2) **Napětí ve stádu**: ovce si nelehne, pokud je ve stádu nějaké napětí, rozbroje, nepřátelství. Tak je tomu i s námi lidmi - věřícími lidmi. Napětí ve sboru a církvi vždycky brání v duchovním odpočinku (mohli bychom možná dlouze hovořit o tom, kdo a jakým způsobem vnáší do společenství sboru a církve napětí, ale to nyní ponechme stranou). Brání v načerpání duchovních sil. Je úkolem pastýře tvořit pokoj! Zároveň ovšem i my potřebujeme slyšet slova našeho pastýře Pána Ježíše Krista: *„Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť budou nazváni Božími dětmi.“* (Mt 5, 9)
- (3) **Hmyz**: To, co brání ovcím si lehnout, je obtěžující - a někdy i smrtelně nebezpečný - hmyz. Proto také pastýři mažou hlavy ovcí olejem, aby jim zajistili klidný odpočinek.
=> Lidský život je plný obtěžujících drobností, které nám stále bzučí v hlavě a brání nám zažít chvíli klidu. Zvláště se to asi týká poctivců, kteří chtějí mít vždy splněné všechny své povinnosti, a to co možno dokonale.
=> Pán Ježíš o nás chce pečovat i v této oblasti. Znepokojující drobnosti života smíme svěřit jemu, abychom mohli odpočinout a posléze se znovu pustit do boje s nimi.
- (4) **Hlad**: Hladová ovce si nelehne. Lehne si až se nají! Proto ten odpočinek na čerstvé trávě!
=> ani hladový člověk si dobře neodpočine. A zdá se, že to platí jak o fyzické, tak i duševní a duchovní stránce člověka.
=> Pán Ježíš učil své učedníky se modlit: Chléb náš vezdejší dej nám dnes! On ví o našich základních fyzických potřebách. On nás posílá pečovat o fyzické potřeby druhých, pokud v nich mají nouzi. V tomto ohledu se smíme podílet na jeho péči. Pán Ježíš ovšem věděl i o hladu a žízni duše a ducha. Proto pověděl: *„Já jsem chléb života; Kdo přichází ke mně, nikdy nebude hladovět, a kdo věří ve mne, nikdy nebude žíznit.“* (J 6,35).
- Hlad - a posléze i žízeň, o které je řeč hned na to - to jsou skutečnosti, které mají **vždy dvě roviny**: **fyzickou** (mít, co do úst a mít, co pít: viz zkušenost pouště při cestě Izraele z Egypta. O to se Hospodin staral) **a duchovní**: hlad po Božím slově: *„Hle, přicházejí*

dny, je výrok Panovníka Hospodina, kdy pošlu na zemi hlad, ne hlad po chlebu ani žízeň po vodě, nýbrž po slyšení slov Hospodinových." (Ámos 8,11) Jak pověděl Pán Ježíš: *„Je psáno: 'Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.'"* "O žízni mluví žalmista takto: *„Po Bohu žízním, po živém Bohu..."* (Ž 42).

=> Jako ovce, tak ani člověk si neodpočineme, pokud nejsou ukojeny jeho základní fyzické a duchovní potřeby.

Jako král a žalmista David vyznával a těšil se z toho, že Hospodin jako jeho pastýř mu dává odpočinek. Náš pastýř, Pán Ježíš Kristus, nás také zve: *„Pojďte ke mně všichni, a já vám dám odpočinout."*

2. K vodám tichým mne vodí – slovo pro žíznivé

Zde jsou králičky na rozdíl od ostatních překladů velice přesní. Pastýř vodí ovce nejenom na čerstvou pastvu, kde je dostatek potravy, a proto také odpočinku, nýbrž jsou tam i klidné vody.

Za povšimnutí stojí termín „vodí“. Jedná se o pojem popisující šetrné vedení zejména mladých a březích oveček: *„Jak pastýř pase své stádo, beránky svou paží shromažďuje, v náručí je nosí, březí ovečky šetrně vede."* (Iz 40,11) Způsob vedení stáda jistě v praxi není vždy takto romantickou záležitostí. Pastýř má psa, hlasitý jazyk, hůl..., možná někdy i žene. David to věděl, nicméně zdůrazňuje Hospodinovu jemnou péči a cit tam, kde je to potřeba!

A tiché vody? Jistě je to ještě jiný obraz vhodné pastviny pro stádo, obraz, který David zužitkovává ještě jinými slovy v poetickém vyjádření o Boží péči. Je zde ovšem cosi svébytného. Opět nám pomohou zkušenosti pastýři, a to dvěma zkušenostmi:

- (1) Ovcím nějakou dobu stačí voda obsažená v kapkách ranní rosy. Pak ovšem potřebují jiný a větší zdroj vody, aby se napily. I ovce se potřebují zhluboka napít.
- (2) Ovce se nenapije z rychle tekoucí bystřiny. Potřebuje místo, kde jsou „klidné (skoro stojaté či stojaté) vody“.

Pastýři nás varují: Žíznivá ovce je neovladatelná!

Dobrý pastýř ví o tom, že někdy musejí stačit kapky rosy, ale pak je potřeba hlubokého uhašení žízně, a to u klidných vod! Jsou chvíle v životě, kdy svou duchovní žízeň uhašujeme po kapkách ranní duchovní rosy (Hesl Jednoty bratrské anebo Dobré setby), ale pak nás pastýř vede k vodám, tichým vodám (výkladů Písma ve společenství Božího lidu)!

Pozn: V souvislosti s tichými vodami jsem si uvědomil, jak je doba, ve které žijeme, jiným pastýřem. Nabízí hojnost vod pro duši, ale zdá se mi, že jsou to bystřiny, proudy vod – padající vodopády – které nás možná svlaží, ale nelze v nich uhasit hlubokou žízeň duše. Můžeme jimi být uchvázeni, ale neuhasí naši žízeň. Potřebujeme klidné vody!

Už jsem zmínil slova Žalmu 42,2-3: *„Jako laň dychtí po bystré vodě, tak dychtí duše má po tobě, Bože! Po Bohu žízním, po živém Bohu. Kdy se smím ukázat před Boží tváří?“* Žízeň je v biblickém jazyce obrazem touhy duše po naplnění, po živém Bohu. Pán Ježíš, náš dobrý pastýř, který za nás položil svůj život, naplňuje naši duši sám sebou (Kdo jí a pije mé tělo a mou krev; J 6,54.56 a J 4,13) odpuštěním, láskou, milostí, vírou, nadějí. Kdo k němu přichází, nebude žíznit! Jeho duše nebude vyprahlá, jakkoli může žít ve vyprahlých vnějších podmínkách. Kolik v dnešním vyprahlém světě žije vyprahlých duší!

Žíznivé duše Pán Ježíš volá k sobě. U něho je klidné místo, kde je možno v klidu načerpat. Takovým tichým a klidným místem pro uhašení žízně duše by mohla být i naše shromáždění. A myslím, že k tomu patří i určitý vnější klid, o který je potřeba pečovat. (Někdy to tu hučí jako u Niagáry, ne u tichých vod, kam vede pastýř. ☺)

3. Duši mou obnovuje – slovo pro paralyzované a bloudící

Třetí část dnešní pohledu do péče pastýře podle 23. Žalmu nás přivádí k duši, která je v biblické řeči synonymem života samotného. KP překládá „Duši mou občerstvuje...“. Je škoda, že tento překlad nesděluje, o co skutečně jde. Ono v posledu o občerstvení duše jde, ale – jak to nakonec králiční řeknou ve svých poznámkách – jde o „navrácení na dobrou cestu“, tedy „občerstvení zbloudilé či paralyzované duše“. ČSP překládá věrně, když říká: „obnovuje mou duši“ (je tam užito doslova slovo „obrací, obrácení“). Ekumenický překlad to vysvětlí tak, že řekne: „naživu mě udržuje“.

To, co je zde důležité z hlediska textu žalmu, je pastýř, který sám „obrací ovci“ - z její zbloudilosti, či paralýzy - a tak ji občerstvuje, obnovuje a vrací k životu. Sama si totiž nepomůže a zahynula by.

Zkušeni pastýři pak kontext Davidových slov ještě rozšiřují, když uvádějí, že kromě toho, že *ovce sem tam seskočí někam, odkud není návratu*, či zabloudí a je potřeba ji vyhledat a přivést zpět (Pán Ježíš mluvil o ztracených ovčích, který je potřeba vyhledat), jsou *i ovce, které postihne paralýza* - prostě se překulí na záda a nemohou se pohnout. Děje se to obvykle v situacích, kdy jsou ovce těžké (přetížené), když je nohy neunesou. Je to tehdy, když jsou ovce *bud' březí* anebo když už *mají na sobě tolik vlny*, že pod její tíhou klesnou. Údajně pastýři někdy ovčím masírují nohy - posilují je, aby mohly jít dál. Případně ovci předčasně ostříhají, aby jí ulevili.

To je obraz, který je za slovy o pastýři, který navrácí k životu. V tomto obraze jsou nastíněny ty *situace našeho života, kdy si nedokážeme pomoci sami!* Jsou chvíle, kdy se sami už nejsme schopni obrátit k Pánu Bohu! Potřebujeme být nalezeni, potřebujeme pomoc, abychom unesli to, co je nám dáno nést a pod čím padáme, anebo potřebujeme ulehčení (odstříhnutí toho, co se na nás nabalilo a co si vláčíme s sebou)!

Rozebral-li jsem před chvílí překlady textu, pak nyní je zřejmé, že každý z nich vyjadřuje platně cosi z jedinečné péče pastýře o ovce, které si už samy nedokážou pomoci.

Závěr

„Hospodin je můj pastýř, a proto nebudu mít nedostatek“ - toto přesvědčení a vyznání víry krále Davida nabývá ještě širší a hlubší rozměr, je-li před námi jeho péče o nás všelijak utmáčené, znavené životem (vztahy, úspěchem, neúspěchem, pocitem marnosti života, skutečnou pomíjivostí života). Vede nás k odpočinku - těla i duše. Vede k duchovní stravě (o důležitosti pozemské nemluvě), vede k uhašení žízně duše po něm samotném, uprostřed hektického světa vede na klidná místa, kde je možno se nasytit, přichází tam, kde sami bloudíme, klesáme pod tíhou života a jsme jím paralyzováni. Takový je náš pastýř! Tak nás i dnes sytil a sytí sám sebou.

Požehnutí

A Bůh pokoje, který pro krev stvrzující věčnou smlouvu vyvedl z mrtvých velikého pastýře ovcí, našeho Pána Ježíše, 21 nechť vás posílí ve všem dobrém, abyste plnili jeho vůli; on v nás působí to, co se mu líbí, skrze Ježíše Krista. Jemu buď sláva na věky věků! Amen. Židům 13,20-21

Jan Asszonyi